

บริการสารสนเทศงานวิจัย

น้ำทิพย์ วิภาวิน

บทความนี้กล่าวถึงบริการสารสนเทศงานวิจัยที่เป็นกิจกรรมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัย หน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กับห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการบริการข้อมูลวิจัย รวมถึงการเขียนแผนการจัดการข้อมูล และกระบวนการจัดเก็บไว้ในคลังสารสนเทศสถาบันเพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงผลการวิจัยได้ โดยการบริการสารสนเทศงานวิจัยประกอบด้วย การเขียนแผนการจัดการสารสนเทศงานวิจัย การใช้โปรแกรมเพื่อเขียนแผนการจัดการสารสนเทศงานวิจัย การทำเอกสารเมตาดาตา การจัดเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อการใช้งานระยะยาวไว้ในคลังสารสนเทศสถาบัน ได้แก่ คลังสารสนเทศสถาบันและตัวระบุวัตถุดิจิทัล และการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่นักวิจัยในการจัดการข้อมูล

การบริการสารสนเทศงานวิจัยในห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยมีลักษณะการบริการตอบคำถาม ช่วยการค้นคว้า บริการสนับสนุนการวิจัย เช่น การให้คำแนะนำด้านสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบบรรณานุกรม บริการฝึกอบรมการใช้งานข้อมูลออนไลน์และการสืบค้นข้อมูลเพื่อจัดทำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมหาวิทยาลัยไทยส่วนใหญ่ นำข้อมูลวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์นักศึกษาจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลห้องสมุดเพื่อเผยแพร่ให้ผู้ใช้เข้าถึงได้โดยเสรี

Research Data Services

Namtip Wipawin

This article mentions that research data services are the cooperative activities among research centers, IT centers and the libraries to help finding and accessing data, data management planning, data organization, reuse of data, data sharing and storage, data citation, and more. Metadata workbook, institutional repositories and digital object identifier (DOI) are for long term use.

Research data services in Thai university libraries are mostly reference services, research support services such as statistics and reference writing, database training, and literature search. Most universities in Thailand provide theses in the library databases for open access.

บริการสารสนเทศงานวิจัย

น้ำทิพย์ วิภาวิน*

บริการสารสนเทศงานวิจัย (Research Data Services: RDS) ในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัย หน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในการบริการข้อมูลวิจัย รวมถึงการเขียนแผนการจัดการข้อมูล และกระบวนการจัดเก็บไว้ในคลังสารสนเทศสถาบัน (Institutional Repository) เพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงผลการวิจัยได้ บริการสารสนเทศงานวิจัยจึงเป็นบริการสำหรับอาจารย์ นักวิชาการที่ทำวิจัย และนักศึกษาที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ในมหาวิทยาลัย

บริการสารสนเทศงานวิจัยในต่างประเทศ ประกอบด้วย การเขียนแผนการจัดการสารสนเทศงานวิจัย (Data Management Plan: DMP) การใช้โปรแกรมเพื่อเขียนแผนการจัดการสารสนเทศงานวิจัย (DMP tool) การทำเอกสารเมตาดาตา (Metadata documentation) การจัดเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อการใช้งานระยะยาวไว้ในคลังสารสนเทศสถาบันได้แก่ คลังสารสนเทศสถาบันและตัวระบุวัตถุดิจิทัล (Persistent Identifier) และการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่นักวิจัยในการจัดการข้อมูล

ดังนั้น มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาและยุโรปจึงจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการสารสนเทศงานวิจัยตั้งแต่ พ.ศ.2553 เป็นต้นมา เรียกว่า หน่วยงานบริการสารสนเทศงานวิจัยในห้องสมุดมหาวิทยาลัย มีบุคลากรทำหน้าที่ให้บริการสารสนเทศงานวิจัยเรียกว่า บรรณารักษ์ข้อมูลวิจัย หรือที่ปรึกษาการจัดการข้อมูลวิจัย (data librarian, data management consultant, data curation specialist, digital archive developer) ซึ่งเป็นไปตามแผนการจัดการข้อมูลของมูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Science Foundation: NSF) โดยร่วมมือกับสภาการวิจัยของสหราชอาณาจักร (The Research Councils of the United Kingdom: RCUK) และคณะกรรมการความร่วมมือระบบสารสนเทศของสหราชอาณาจักร (Joint Information Systems Committee: JISC) ในการเสนอโมเดลของโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีในการจัดทำฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และห้องสมุดดิจิทัล ในระดับการสร้างเนื้อหาที่เรียกว่า Information and content layer ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังระดับเครือข่าย (Network layer) และระดับการบริการ (Service layer) (Borgman 2007: 23-24)

เมื่อ พ.ศ.2554 คณะกรรมาธิการยุโรป ได้เสนอแนะให้ทุกประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเปิดเผยข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ได้ทุนวิจัยจากภาครัฐ ต้องเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะผ่านคลังสารสนเทศดิจิทัลเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลวิจัยเข้าถึงข้อมูลได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อให้สามารถเข้าถึงผลการวิจัยจากงานทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างกว้างขวาง ลดการทำงานวิจัยซ้ำซ้อน ประหยัดเวลาค้นหาข้อมูล เพื่อให้เศรษฐกิจฐานความรู้เข้มแข็งตามข้อเสนอแนะตามข้อตกลงกลุ่มประเทศยุโรปในการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนผ่าน วาระดิจิทัลของยุโรป (Digital Agenda for Europe) ใน พ.ศ.2563 ดังนี้

* แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Email: namtip.wip@stou.ac.th

Resources**Tools**

[Investigator Toolkit](#)
[Data Management Planning](#)
[Software Tools Catalog](#)

Materials

[Publications](#)
[Best Practices](#)
[Data Life Cycle](#)
[Librarian Outreach Kit](#)
[Developer Resources](#)
[Research Notebooks](#)

Best Practices Tags

[metadata](#) [analyze](#)
[describe](#) [documentation](#)
[preserve](#) [plan](#) [assure](#)

All Best Practices**Advertise your data using datacasting tools**

To make your data available using standard and open software tools you should:

- Use standard language and terms to clearly communicate to others that your data are available for reuse and that you expect ethical and appropriate use of your data
- Use an open source datacasting (RSS or other type) service that enables you to advertise your data and the options for others to obtain access to it (RSS, GeoRSS, DatacastingRSS)

Tags: [access](#), [data services](#), [discover](#)

Assign descriptive file names

File names should reflect the contents of the file and include enough information to uniquely identify the data file. File names may contain information such as project acronym, study title, location, investigator, year(s) of study, data type, version number, and file type.

DataOne: Data Observation Network for Earth (2016)

DataOne ได้จัดทำคู่มือการจัดการข้อมูลวิจัย ชื่อว่า Data Management Guide for Public Participation in Scientific Research. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวงจรชีวิตข้อมูล (data life cycle) อธิบายแนวปฏิบัติที่ดีแต่ละขั้นตอนในวงจรชีวิตของข้อมูล กระบวนการจัดการข้อมูลวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ ในวงจรชีวิตข้อมูลที่แต่ละมหาวิทยาลัยใช้ มีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนโครงการวิจัย (proposal planning and writing) โดยทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บข้อมูล การอนุญาตสิทธิการใช้ข้อมูล ระบุกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล สถานที่ติดต่อเพื่อขอคำแนะนำ
2. การเริ่มโครงการ (project startup) โดยการเขียนแผนการจัดการข้อมูล การตัดสินใจใช้รูปแบบเอกสารและการอนุญาตสิทธิการใช้ การทดสอบข้อมูลและกระบวนการวิจัยก่อนดำเนินการ
3. การรวบรวมข้อมูล (data collection) โดยการจัดการไฟล์ การสำรองข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลและความปลอดภัยของข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล (data analysis) โดยการวิเคราะห์เอกสาร การจัดการไฟล์ที่ใช้
5. การแลกเปลี่ยนข้อมูล (data sharing) โดยพิจารณารูปแบบไฟล์ข้อมูล และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
6. สิ้นสุดโครงการ โดยการฝากข้อมูลไว้ในคลังสารสนเทศ (data archive หรือ repository)

ส่วนวงจรชีวิตข้อมูลของ DataOne (2016) ได้แก่

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการพิจารณาเป้าหมายของการจัดการข้อมูลตามแผน กระบวนการดำเนินงานตามนโยบาย และแผนงานที่ยั่งยืน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล (Collect) เป็นการพิจารณาวิธีที่ดีที่สุดที่ทำให้ได้ข้อมูลตามที่กำหนดตามโครงสร้างข้อมูลที่ออกแบบไว้

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้อง (Assure) เป็นการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

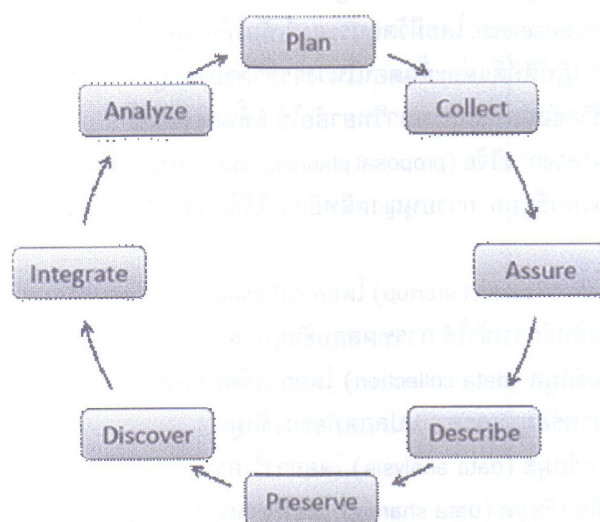
ขั้นที่ 4 การอธิบายรายละเอียดของข้อมูล (Describe) โดยการทำเมตาตาตาเพื่ออธิบายว่า ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เพื่อใช้ประโยชน์ในการค้นหา เข้าถึง และสามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ซ้ำได้อีก

ขั้นที่ 5 การสงวนรักษาข้อมูล (Preserve) เป็นการวางแผนว่าข้อมูลใดจะสงวนรักษาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในอนาคต

ขั้นที่ 6 การค้นพบข้อมูล (Discover) โดยการลงทะเบียนโครงการในแหล่งข้อมูลที่เป็นนามานุกรมเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ การฝากข้อมูลไว้ในคลังสารสนเทศข้อมูลเปิด และการลงรายการเมตาตาตาเพื่อประโยชน์ในการเข้าถึง

ขั้นที่ 7 การรวมข้อมูล (Integrate) ให้เข้ากับแหล่งข้อมูลอื่นเพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และการค้นพบใหม่

ขั้นที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analyze) สามารถใช้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ที่ใหม่ได้โดยใช้ซอฟต์แวร์ช่วยในการวิเคราะห์โดยการนำเสนอและแสดงผลในรูปแบบอื่นได้

(DataOne 2016)

ตัวอย่างเครื่องมือช่วยค้นของ DataOne เช่น

Search Best Practices

Search by Keyword in title

Search by Keyword in Body

Filter by tag

access
analyze
annotation
assure
backup
calibration
citation
coding
collect

Filter by Data Life Cycle

- Any -

You may enter multiple tags by holding down command (control) and making your selection

Search

Reset

(แนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างเครื่องมือช่วยค้น DataOne 2016)

ตัวอย่างนามาณุกรมที่รวมรายชื่อคลังสารสนเทศสถาบันมากกว่า 650 แห่งที่ลงทะเบียนไว้ใน DataBib ที่รวมกับ re3data.org

re3data.org
REGISTRY OF RESEARCH DATA REPOSITORIES

Home Search Browse Suggest FAQ About Schema API Contact Legal notice / Impressum

Filter

Subjects ⊞
Content Types ⊞
Countries ⊞
AID systems ⊞
API ⊞
Certificates ⊞

Search...

Q Search
Toggle short help

← Previous 1 2 3 4 5 6 7 ... 69 Next →

Sort by ▼

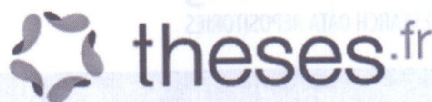
Found 1718 result(s)

(Registry of research data repositories <http://service.re3data.org/search>)

ส่วน Collection ที่รวมบทความวิจัยที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ DRYAD Digital Repository

(Dryad digital repository <https://datadryad.org/>)

ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ออนไลน์ในคลังสารสนเทศสถาบันของประเทศฝรั่งเศส เช่น

☐ defended theses only
 ☐ defended and online theses

[Browse whole database](#) →

Theses.fr database is constantly evolving.
All theses defended in France are recorded since 1985.

(คลังสารสนเทศวิทยานิพนธ์ของฝรั่งเศส <http://www.theses.fr/en/accueil.jsp>)

การบริการสารสนเทศงานวิจัยของมหาวิทยาลัยไทย

พรชนิตรี สีนาราช (2554) ได้เสนอบทวิเคราะห์และสังเคราะห์บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัยในการสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยวิจัยเพื่อตอบสนองนโยบายและกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยวิจัย ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัดที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป เอกสารที่นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ประกอบด้วย สิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยวิจัยของไทย สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อบทบาทห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัยแนวคิดและลักษณะของมหาวิทยาลัยวิจัยตัวบ่งชี้เพื่อการขับเคลื่อนในการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ และบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ผลการวิเคราะห์พบว่า บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัยในการสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยมี 5 ด้านดังนี้ 1) บทบาทในการสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ 2) บทบาทในการเป็นทั้งผู้เชี่ยวชาญสารสนเทศเฉพาะ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการ 3) บทบาทในการสื่อสารทางวิชาการ 4) บทบาทในการเป็นผู้ให้ความรู้หรือการสอนหรืออบรมผู้ใช้บริการ และ 5) บทบาทในการเป็นผู้บริหารจัดการด้านการส่งมอบบริการสารสนเทศ การสร้างเมตาดาตา และการรวบรวมรักษาสารสนเทศและความรู้ของมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยเรื่อง มาตรฐานการรับรองคุณภาพข้อมูลวิจัยในคลังสารสนเทศสถาบันที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยไทย (นำทิพย์ วิภาวีน 2559) พบว่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายในการกำหนดให้ข้อมูลวิจัยเป็นข้อมูลเพื่อการเข้าถึงแบบเสรี (Open Access data) ที่จัดเก็บไว้ในคลังสารสนเทศสถาบันเพื่อการใช้งานในระยะยาวโดยห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบด้านการจัดการข้อมูลวิจัยของมหาวิทยาลัย สภาพการบริการสารสนเทศงานวิจัยในห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยมีลักษณะการบริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า บริการสนับสนุนการวิจัย เช่น การให้คำแนะนำด้านสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบบรรณานุกรม บริการฝึกอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และการสืบค้นข้อมูลเพื่อจัดทำวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้อง การนำข้อมูลวิจัยจัดเก็บไว้เผยแพร่โดยการเข้าถึงแบบเสรี (Open Access) มีการดำเนินงานในบางมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์นักศึกษาแต่ยังขาดความครบถ้วนในบางมหาวิทยาลัยที่ถือว่าวิทยานิพนธ์เป็นข้อมูลเผยแพร่ภายใน เช่นเดียวกับผลการวิจัยจากโครงการวิจัยของอาจารย์และนักวิจัยในมหาวิทยาลัย

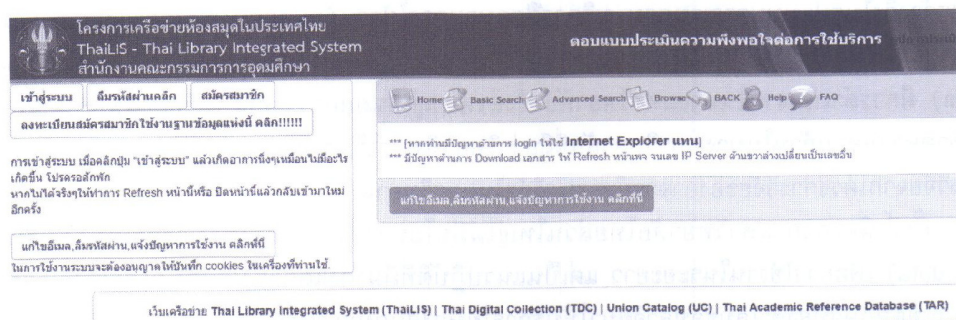
ทั้งนี้เนื่องจาก มหาวิทยาลัยไทยส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายที่กำหนดให้ข้อมูลวิจัยเป็นข้อมูลเปิด (open data) เพื่อการใช้งานในระยะยาว แต่เป็นแนวปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยในหน่วยงานระดับบัณฑิตศึกษาที่ส่งตัวเล่มข้อมูลวิจัยมาให้บริการในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่บัณฑิตวิทยาลัยจัดส่งวิทยานิพนธ์ฉบับเล่มพร้อมซีดีมาให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจัดบริการฉบับเล่มจริง มีเพียงบางมหาวิทยาลัยที่จัดส่งโดยคณะเนื่องจากงานบัณฑิตศึกษาอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะ โดยมหาวิทยาลัยไทยทุกแห่งจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลวิจัยในส่วนของวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยในฐานข้อมูลห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยมีการวิเคราะห์หมวดหมู่และการลงรายการ โดยจัดทำเมตาดาตาในการอธิบายรายละเอียดของไฟล์ข้อมูลดิจิทัล เพื่อจัดเก็บและการใช้งานในระยะยาว ในขณะที่หลายสถาบันที่เผยแพร่ข้อมูลวิจัยโดยหน่วยงานวิจัยและหน่วยงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ยังขาดการจัดการข้อมูลวิจัยโดยการลงรายการเมตาดาตาเพื่อการใช้งานในระยะยาว

ดังนั้น การจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลวิจัยในมหาวิทยาลัยไทยจึงเป็นการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นผลการวิจัย มี 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ข้อมูลวิจัยที่เป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย ในคอลเล็กชันวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย โดยจัดให้บริการยืมคืนรูปเล่มในห้องสมุด และผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลบรรณานุกรมผ่านโปรแกรมสืบค้นข้อมูล (Online Public Access Catalog: OPAC) ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยเป็นการสืบค้นรายการบรรณานุกรม

2. ข้อมูลวิจัยที่เป็นไฟล์ดิจิทัลวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัยฉบับเต็ม (Full Text) เป็นการลงรายการในฐานข้อมูลในโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (Thai Library Integrated System: ThaiLIS) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ห้องสมุดทุกแห่งส่งไฟล์ดิจิทัลของวิทยานิพนธ์เข้าที่ฐานข้อมูล ThaiLIS เพื่อให้บริการข้อมูลวิทยานิพนธ์ไฟล์ดิจิทัลแบบเต็มรูป Thai Digital Collection (TDC) เป็นโครงการหนึ่งของ ThaiLIS มีเป้าหมายเพื่อให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม ซึ่งเป็นเอกสารฉบับเต็มของ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยของอาจารย์ รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อใช้สนับสนุนการศึกษา การค้นคว้า วิจัย และการเผยแพร่ผลงานของนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และเจ้าของผลงานต่างๆ ห้ามนำผลงานเหล่านี้ไปใช้แสวงหาประโยชน์ทางด้านการค้า หรืออื่นใด นอกเหนือจากการใช้เพื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศเท่านั้น และจะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของผลงานทุกครั้งในปัจจุบันได้

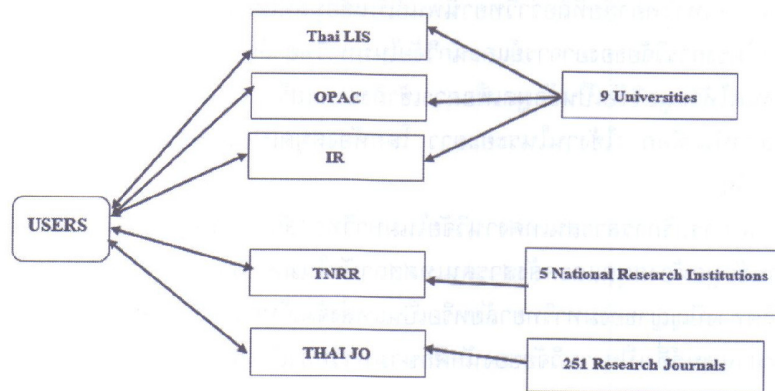
ดำเนินการนำเข้าข้อมูลจากระบบเดิม เข้าสู่ระบบใหม่ รวมทั้งมีการจัดอบรมการใช้งานการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบให้สมาชิกใหม่

(โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS <http://tdc.thailis.or.th/tdc/>)

3. ข้อมูลวิจัยที่เป็นไฟล์ดิจิทัลที่จัดเก็บไว้ในคลังสารสนเทศสถาบัน (Institutional Repository: IR) จำนวน 18 แห่งและฐานข้อมูลวิจัยของหน่วยงานวิจัยจำนวน 6 แห่ง เพื่อบริการเนื้อหาฉบับเต็ม โดยมหาวิทยาลัยบางแห่งคัดเลือกข้อมูลวิจัยบางรายการมาเผยแพร่ จึงทำให้ข้อมูลวิจัยไม่ได้ปรากฏในฐานข้อมูลทุกรายการ แต่มีเผยแพร่เพียงบางรายการ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลวิจัยที่ผู้ใช้บริการต้องค้นหาข้อมูลวิจัยจากหลายแห่ง และไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลวิจัยบางรายการได้เนื่องจากยังไม่มีเผยแพร่รายงานการวิจัยเหล่านั้น

ดังนั้น แม้จะมีคลังข้อมูลงานวิจัยไทย (Thai National Research: TNRR) โดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และมีการเผยแพร่ข้อมูลวิจัยในรูปบทความ (Thai Journals Online: ThaiJo) ปัจจุบันผู้ที่ต้องการค้นหาข้อมูลวิจัยและวิทยานิพนธ์ของไทยก็ยังคงเข้าถึงข้อมูลจากหลายแหล่ง ทำให้ต้องใช้เวลาในการสืบค้นจากหลายฐานข้อมูลและขาดความครบถ้วน (Wipawin 2016) หากสามารถจัดให้บริการในลักษณะ One Stop Service ที่เป็น Theses Portal ก็จะทำให้ใช้ข้อมูลสะดวกยิ่งขึ้น ดังรูป

การเข้าถึงข้อมูลวิจัยในมหาวิทยาลัยวิจัยไทย (Wipawin 2016)

มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติของไทยในที่นี้เป็นโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติและส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา เป็นโครงการเร่งด่วนของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนามหาวิทยาลัยไทยให้มีศักยภาพการวิจัยที่สูงขึ้น ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ดังนั้น หากห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะใช้มาตรฐานการจัดการข้อมูลในคลังสารสนเทศสถาบัน จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิจัยที่สมบูรณ์เพื่อเป็นคลังข้อมูลวิจัย (Data Archive) ที่ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้และให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว

สรุป

การบริการสารสนเทศทางวิจัยในสหรัฐอเมริกาและยุโรปเป็นกิจกรรมและบริการที่เกิดจากวงจรชีวิตของข้อมูล รวมถึงแผนการจัดการข้อมูล การจัดการข้อมูลดิจิทัลไว้ในระยะยาว (digital curation) การสร้างเมตาดาตา (metadata) และการแปลงรูปให้ข้อมูลอยู่ในรูปที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ (Tenopir, Sandusky, Ben Birch 2012) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในมหาวิทยาลัยมีความสำคัญต่อการบริการสารสนเทศทางวิจัย ดังนั้น บริการสารสนเทศทางวิจัยจึงต้องร่วมมือกับหน่วยงานวิจัย ห้องสมุด ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยเฉพาะกลุ่ม รวมถึงบรรณารักษ์ที่จัดทำเมตาดาตาเพื่ออธิบายสารสนเทศทางวิจัย (Wakimoto 2013)

ส่วนการบริการสารสนเทศทางวิจัยในห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยมีลักษณะการบริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า บริการสนับสนุนการวิจัย เช่น การให้คำแนะนำด้านสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบบรรณานุกรม บริการฝึกอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และการสืบค้นข้อมูลเพื่อจัดทำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การจัดเก็บข้อมูลวิจัยไว้เผยแพร่โดยการเข้าถึงแบบเสรี (Open Access) มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ดำเนินงานในด้านผลการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์นักศึกษา แต่ยังคงขาดความครบถ้วนในบางมหาวิทยาลัยที่ถือว่าวิทยานิพนธ์เป็นข้อมูลที่เผยแพร่ภายในมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับผลการวิจัยจากโครงการวิจัยของอาจารย์และนักวิจัยในมหาวิทยาลัยเนื่องจากมหาวิทยาลัยไทยส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายกำหนดให้ข้อมูลวิจัยเป็นข้อมูลเพื่อการเข้าถึงแบบเสรี (Open Access data) ที่จัดเก็บไว้ในคลังสารสนเทศสถาบันเพื่อการใช้งานในระยะยาว โดยห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบด้านการจัดการข้อมูลวิจัยของมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ การบริการสารสนเทศทางวิจัยในมหาวิทยาลัยไทยเป็นการจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลวิจัยจัดเก็บในฐานข้อมูลห้องสมุดและคลังสารสนเทศสถาบันในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นจดหมายเหตุดิจิทัลที่ถือว่าเป็นผลผลิตทางปัญญาของมหาวิทยาลัยหรือเป็นแหล่งจัดเก็บความรู้ของสถาบันโดยเน้นการจัดเก็บและให้บริการวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นงานวิจัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

บรรณานุกรม

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2559). **มาตรฐานการรับรองคุณภาพข้อมูลวิจัยในคลังสารสนเทศสถาบันที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยไทย**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พรชนิตว์ สีนาราช. (2554). บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัยในการสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัย. **วารสารสารสนเทศศาสตร์**, 29, 73-86.

Borgman, C.L. (2007). **Scholarship in the Digital Age**. Cambridge, Mass.: MIT Press: 23-24

DataOne: Data Observation Network for Earth. (2016) Retrived from [https://www.](https://www.dataone.org/best-practices)

[dataone.org/best-practices](https://www.dataone.org/best-practices)

Digital Agenda for Europe. (2010). Retrieved from

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:si0016>

Data Management Guide. (2013). Retrieved from

[https://www.dataone.org/sites/all/documents/DataONE-PPSR-Data Management Guide.pdf](https://www.dataone.org/sites/all/documents/DataONE-PPSR-Data%20Management%20Guide.pdf)

European Commission. (2012). **Commission Recommendation of 17.7.2012 (2012)**

on access to and preservation of scientific information. Retrieved from

http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/recommendation-access-and-preservation-scientific-information_en.pdf

Making Research Data Repositories **Visible: The re3data.org Registry.** (2013). Retrieved from

<https://peerj.com/preprints/21v1.pdf>

Organization for Economic Co-operation and Development. **Principles and Guidelines**

for Access to Research Data from Public Funding (p. 24). Paris, Principles and

Guidelines for Access to Research Data from Public Funding. (2007).

Pryor, G. (2012). **Managing research data.** London: Facet Publishing.

Tenopir and others. (2016). **Research Data Services in European and North American**

Libraries: Retrieved from <https://www.asist.org/files/meetings/am16/proceedings/submissions/posters/49poster.pdf>

Tenopir, Hughes, Allard. (2015). **Research Data Services in Academic Libraries: Data**

Intensive Roles for the Future? Journal of eScience Librarianship. 4,2

Tenopir, Sandusky, Ben Birch. (2012). **Academic librarians and research data services:**

preparation and attitudes. IFLA 39(1): 70-78.

The Royal Society. (2012). **Science as an open enterprise. The Royal Society Science Policy**

Centre report 02/12, Retrieved from <http://royalsociety.org/uploadedFiles/Royal>

[Society Content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf](http://royalsociety.org/content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf)

University of Oregon. Retrieved from <https://library.uoregon.edu/datamanagement/>

[guidelines.html](https://library.uoregon.edu/datamanagement/guidelines.html)

Wakimoto. (2013). **Developing Research Data Management Services.** Educause Review.

Wipawin, N. (2016). **Research Data Services in Thai Research Universities.** The 2016

International Conference on Information and Social Science (ISS 2016) Japan:

Sapporo Convention Center.

